

KARTA KURSU

Nazwa	Język jako narzędzie komunikacji		
Nazwa w j. ang.	Language as a Communication Tool		
Kod		Punktacja ECTS*	3
Koordynator	Dr Ewa Fogelzang-Adler	Zespół dydaktyczny	

Opis kursu (cele kształcenia)

Kurs wypełniony został treściami motywującymi do zdobywania wiedzy językoznawczej (komunikacyjnej) służącej praktycznemu władaniu mową opartą na rozumieniu systemu języka. Wyposaża w umiejętności (narzędzia) poprawnego użytkowania języka w uwarunkowaniach codziennych oraz sprawnego językowo świadomego uczestnictwa w oficjalnym życiu zbiorowości społecznych (językowe kompetencje pełnienia ról społecznych).

Cele kursu skierowano na „uczenie uczenia się” traktowania języka w kategoriach autotelicznych – wartości samych w sobie i użytkowych – jako polimorficznego narzędzia przystosowanego do zaspokajania różnorodnych potrzeb komunikacyjnych. Ważna będzie umiejętność stawiania pytań w tym zakresie i podejmowania prób udzielania odpowiedzi, kodowania, dekodowania, obserwowania, analizowania, interpretowania. Wybór kręgów tematycznych skoncentrowanych na kształceniu językowym przełożono na czynne opanowanie terminologii, faktów, mechanizmów językowych oraz właściwe stosowanie języka w sytuacjach typowych i nietypowych komunikacyjnie.

Elementy poznawcze (wiedza nowo nabyta lub utrwalona, z wcześniejszych etapów nauczania) pomagają w wykształceniu i trenowaniu możliwie najwyższego stopnia świadomości i kompetencji językowej, przy ugruntowaniu ważkości rozwijania zainteresowań językoznawczych oraz skutecznej pracy nad doskonaleniem własnych sposobów wypowiedzania się w mowie i piśmie. Tworzenie sytuacji prezentujących elementy wiedzy językoznawczej „niegotowej”, niejednoznacznej, problematycznej, zmiennej ma wpływać na kształtowanie postaw twórczych, inspirować do samokształcenia, edukacji równoległej i ustawicznej, pobudzać do aktualizowania wiedzy o języku oraz integrowania jej z ustaleniami z zakresu przedmiotów humanistycznych i społecznych: literaturoznawstwa, historii, filozofii, politologii.

W organizacji kursu przyjęto prymat wiedzy profesjonalnej nad twierdzeniową, co zadecydowało o przewadze ćwiczeń praktycznych wspomagających sprawność języka, pogłębiających kompetencje komunikacyjne, nadawcze i odbiorcze, przygotowujące do aktywnego i pełnego uczestnictwa w różnych formach życia społecznego.

Warunki wstępne

Wiedza	Podstawowa wiedza z nauki o języku, uzyskana na wcześniejszych szczeblach edukacji: znaki i systemy znaków, podsystemy języka, podstawy gramatyki języka polskiego, najważniejsze procesy fonetyczne, słowotwórcze, leksykalne polszczyzny, rodowód języka polskiego, procesy językowe w historii języka i ich ślady we współczesnej polszczyźnie, zróżnicowanie współczesnej polszczyzny, norma językowa i błąd językowy, językowy savoir-vivre.
Umiejętności	Właściwe posługiwanie się elementarnymi terminami językoznawczymi, rozpoznawanie różnych rodzajów znaków, nazywanie i odróżnianie

	podsystemów języka, budowanie ze znaków prostych znaków coraz bardziej złożonych, odczytywanie dosłownego i metaforycznego znaczenia wyrazów, stosowanie upodobnień wewnątrz i międzywyrazowych, klasyfikowanie wyrazów, wzbogacanie leksyki, umiejscawianie języka polskiego w rodzinie indoeuropejskiej, wskazywanie w tekstach wyrazów zapożyczonych, wykorzystywanie różnych odmian polszczyzny, poprawne mówienie (ustne wypowiedzianie się) i pisanie (krótszych i dłuższych wypowiedzi pisemnych) z przestrzeganiem norm i kryteriów poprawności oraz etyki językowej.
Kursy	-

Efekty kształcenia

	Efekt kształcenia dla kursu	Odniesienie do efektów kierunkowych
Wiedza	W01 Znajomość znaczeń i poprawne używanie kategorii językoznawstwa ogólnego, historycznego, opisowego i stosowanego, przydatna w interpretacji zjawisk społecznych i politycznych w ich kontekstach historycznych i kulturowych.	K_W2
	W02 Prawidłowe odczytywanie zasad kompozycji tekstów zróżnicowanych gatunkowo, dobór leksemów i konstrukcji składniowych, stosowności stylistycznej.	K_W2
	W03 Rozumienie kluczowych zagadnień pragmatyki języka: aktów mowy, etykiety językowej, kultury języka, estetyki języka, retoryki i erystyki i ich wykorzystania w komunikacji językowej.	K_W2

	Efekt kształcenia dla kursu	Odniesienie do efektów kierunkowych
Umiejętności	U01 Odpowiednie formułowanie wypowiedzi zgodnych z intencją, okolicznościami, wymogami form gatunkowych w mówionej i pisemnej odmianie (oddziaływanie informacyjne i perswazyjne).	K_U2, K_U3
	U02 Odróżnianie tekstów językowo poprawnych od niepoprawnych z identyfikacją rodzajową niepowodzeń komunikacyjnych oraz ich korygowaniem (normy językowe, błędy językowe).	K_U3
	U03 Sprawne językowo i kulturalne wyrażanie sądów oraz ich udokumentowane argumentowanie w publicznych i niepublicznych sytuacjach komunikacyjnych.	K_U2
	U04 Samodzielne poszerzanie wiedzy, gromadzenie informacji, selekcjonowanie, aktualizowanie, zastosowanie w rozwiązywaniu językowych problemów komunikacyjnych.	K_U1, K_U4

	Efekt kształcenia dla kursu	Odniesienie do efektów kierunkowych
Kompetencje społeczne	K01 Sprawne posługiwanie się językiem, odpowiadające sytuacji komunikacyjnej i kontekstowej.	K_K2, K_K4
	K02 Kompetencja językowa, znajomość zasad uczestnictwa w komunikacji językowej (umiejętność budowania poprawnych wypowiedzi, zgodnych z konwencją językową, kulturową, sytuacyjną), kształcenie kompetencji komunikacyjnej.	K_K2, K_K4
	K03 Przestrzeganie etykiety językowej i świadomość nieprzekraczania zasad etyki języka, szacunek i akceptacja dla odmiennych poglądów, opinii, postaw.	K_K3, K_K4
	K04 Pogłębienie sprawności językowej, inspirowanie do doskonalenia kolejnych umiejętności w tym zakresie, opartych na systematycznym doksztalcaniu się, uzupełnianiu wiedzy poprzez indywidualną pracę własną lub zespołową (własne poszukiwania badawcze, ewentualne dalsze studia), poszerzenie kompetencji komunikacyjnych (i szerzej – kulturowych).	K_K1, K_K2, K_K4

Studia stacjonarne

Organizacja											
Forma zajęć	Wykład (W)	Ćwiczenia w grupach									
		A		K		L		S		P	E
Liczba godzin		30									

Studia niestacjonarne

Organizacja											
Forma zajęć	Wykład (W)	Ćwiczenia w grupach									
		A		K		L		S		P	E
Liczba godzin		15									

Opis metod prowadzenia zajęć – studia stacjonarne

Dla utrwalania wiedzy i umiejętności oraz wykształcania odpowiednich kompetencji społecznych stosowane będą następujące metody:

- Indywidualne ustne referowanie po przygotowaniu opartym na literaturze przedmiotu: tekstach podstawowych, pomocniczych, źródłowych;
- Wykorzystanie dyskusji w omawianiu kolejnych treści programowych;
- Metoda kontaktów społecznych – obserwacja znaków w otaczającym świecie, obserwacja cech własnej komunikacji codziennej i sposobów komunikowania się w wybranych środowiskach („Komunikowanie moje i wokół mnie”);
- Praca indywidualna, praca w grupach (jednolita i zróżnicowana), zadania dotyczące konstruowania definicji, praca z tekstem – analiza treści, interpretacja zagadnień szczegółowych, tworzenie tekstów własnych, portfolio;
- Projekt zespołowy – prezentacja wizualna wybranych problemów z tematów kursu;
- Projekty indywidualne – autoprezentacja, wystąpienie publiczne, interpretacja głosowa tekstów.

Opis metod prowadzenia zajęć – studia niestacjonarne

Dla utrwalania wiedzy i umiejętności oraz wykształcania odpowiednich kompetencji społecznych stosowane będą następujące metody:

- Indywidualne ustne referowanie po przygotowaniu opartym na literaturze przedmiotu: tekstach podstawowych, pomocniczych, źródłowych;
- Wykorzystanie odmian dyskusji w omawianiu kolejnych treści programowych;
- Metoda kontaktów społecznych – obserwacja znaków w otaczającym świecie, obserwacja cech własnej komunikacji codziennej i sposobów komunikowania się w wybranych środowiskach („Komunikowanie moje i wokół mnie”);
- Praca indywidualna, praca w grupach (jednolita i zróżnicowana), zadania dotyczące konstruowania definicji, praca z tekstem – analiza treści, interpretacja zagadnień szczegółowych, tworzenie tekstów własnych, portfolio;
- Projekt zespołowy – prezentacja wizualna wybranych problemów z tematów kursu;
- Projekty indywidualne – autoprezentacja, wystąpienie publiczne, interpretacja głosowa tekstów.

Formy sprawdzania efektów kształcenia – studia stacjonarne

	E – learning	Gry dydaktyczne	Ćwiczenia w szkole	Zajęcia terenowe	Praca laboratoryjna	Projekt indywidualny	Projekt grupowy	Udział w dyskusji	Referat	Praca pisemna (esej)	Egzamin ustny	Egzamin pisemny	Inne
W01								X					X
W02								X					X
W03						X	X	X					
U01						X	X	X					
U02						X							X
U03								X					X
U04								X					X
K01						X	X	X					
K02						X	X	X					
K03								X					X
K04								X					X

Formy sprawdzania efektów kształcenia – studia niestacjonarne

	E – learning	Gry dydaktyczne	Ćwiczenia w szkole	Zajęcia terenowe	Praca laboratoryjna	Projekt indywidualny	Projekt grupowy	Udział w dyskusji	Referat	Praca pisemna (esej)	Egzamin ustny	Egzamin pisemny	Inne
W01								X					X
W02								X					X
W03						X	X	X					
U01						X	X	X					
U02						X							X
U03								X					X
U04								X					X
K01						X	X	X					
K02						X	X	X					
K03								X					X
K04								X					X

Kryteria oceny	Na kryteria uzyskania zaliczenia z kursu składają się: – Obecność na zajęciach. – Aktywne uczestnictwo – częste i trafne wypowiedzi, umiejętne formułowanie wniosków, pełnienie ról w zespole – lidera, moderatora etc. – Udział w opracowaniu i prezentacji projektu zespołowego. – Przygotowanie i prezentacja projektów indywidualnych: autoprezentacja, wystąpienie, interpretacja głosowa tekstów. – Skompletowanie teczek z materiałami na uzgodniony temat (portfolio). Aby uzyskać zaliczenie należy obligatoryjnie spełnić wymóg uczestnictwa w przynajmniej 80% zajęć, wykazać się aktywnością w dyskusji na przynajmniej 30% zajęć, przygotować i zaprezentować projekt zespołowy oraz projekt indywidualny.
----------------	---

Uwagi	Przepisanie zaliczenia z kursu o tej samej nazwie tylko pod warunkiem ekwiwalentnej liczby godzin CNPS i liczby punktów ECTS.
-------	---

Treści merytoryczne (wykaz tematów)

1. Podstawowe kategorie, sposoby wzbogacania leksyki, związki znaczeniowe między wyrazami (frazologia, synonimia, antonimia), wieloznaczność (polisemia, homonimia).
2. Słowniki, leksykony jako źródła wiedzy o języku, publikacje z zakresu poprawności językowej a dbałość o zachowanie kultury języka – poradnictwo wyjaśniające wątpliwości z zakresu ogólnego języka polskiego, poprawnej polszczyzny, ortografii i interpunkcji, etymologii, frazeologii, synonimii, antonimii, ortofonii, ortoepii, wyrazów obcych i zwrotów obcojęzycznych. Słowniki i leksykony w warsztacie pracy politologa.
3. Genealogia języka i jego związek z grupą społeczną (zróżnicowanie języka) – sygnały przedjęzykowe, język etniczny (żywy i martwy), języki pomocnicze, odmiany języka etnicznego, sprawność językowa a wykorzystanie odmiany ogólnej, środowiskowej (zawodowej – socjolekty), terytorialnej, regionalizmów (prowincjonalizmów): różnice regionalne w słownictwie, fonetyce, fleksji.

4. Style funkcjonalne w kształtowaniu językowym komunikatu pisanego i mówionego – odrębności stylu potocznego (konwersacyjnego), naukowego, publicystyczno-dziennikarskiego, urzędowego, artystycznego: fonetyczne, fleksyjne, słowotwórcze, składniowe i leksykalne środki stylistyczne, stylizacja językowa.
5. Tendencje rozwojowe współczesnego języka na tle uwarunkowań społecznych – oszczędność wyśiłku, wyrazistość, precyzja, uzupełnianie zasobu językowego, demokratyzacja języka, podstawowe tendencje w obrębie słownictwa: internacjonalizacja, przyrost leksyki, przemieszania leksykalno-stylistyczne, nobilitacja słownictwa potocznego.
6. Właściwe użycie języka – normy językowe, uzus językowy, poczucie językowe, wewnątrz i zewnątrzjęzykowe kryteria poprawności: wystarczalność, ekonomiczność, logiczność, funkcjonalność, zwyczaj językowy, tradycja, dominacja ekonomiczna, polityczna i kulturalna ośrodka centralnego, autorytet literacko-autorski.
7. Zakłócenia w komunikowaniu językowym – niezręczności, usterki, innowacje funkcjonalnie nieuzasadnione, źródła powstawania i rodzaje błędów językowych: błędy typowe dla odmiany mówionej (artykulacyjne, akcentowania, intonacyjne), pisanej (ortograficzne, interpunkcyjne), gramatyczne – fleksyjne, składniowe, słownikowe (leksykalne), stylistyczne, logiczne, błędy rażące i pospolite.
8. Swoiste odmiany języka – język sportu i język prasy dla kobiet: charakterystyka, cechy stałe i zmienne.
9. Etykieta w kontaktach językowych – sytuacje oficjalne, nieoficjalne, neutralne, formuły powitań, pożegnań, przedstawiania się, pytania, podtrzymywania rozmowy, reguły grzeczności: maksyma taktu, wspaniałomyślności, aprobaty, zgodności, zgody, współodczuwania.
10. Nadużycia etyki języka (komunikacji językowej) – przekaz perswazyjny w reklamie komercyjnej i publicystyce politycznej, manipulacja, brutalizacja, agresja językowa w dyskursach, sporach publicznych, komunikacja hegemoniczna reżimów totalitarnych, współczesny język polityki.
11. Ortoepia – wyrazistość mowy a komunikacja językowa, technika artykulacji spółgłoskowych i samogłoskowych.
12. Efektywna i efektowna komunikacja językowa – autoprezentacja.
13. Estetyka języka – wystąpienie publiczne jako większa całość kompozycyjna stanowiąca przykład języka w działaniu (układ składników znaczących i wymogi prozodyczne), rola sygnałów niewerbalnych.
14. Ekspresja języka – interpretacja głosowa tekstu literackiego z uwzględnieniem właściwego sposobu wygłaszania: poprawność fonetyczna, wyraźna i staranna wymowa, tempo mówienia, pauzy.

Wykaz literatury podstawowej

Furdal A., *Językoznawstwo otwarte*, Wrocław-Warszawa-Kraków 2000.
Język polski. Compendium, pod red. M. Derwojedowej, H. Karaś, D. Kopcińskiej, Warszawa 2005.
 Markowski A., *Kultura języka polskiego. Teoria. Zagadnienia leksykalne*, Warszawa 2017.
Praktyczna stylistyka nie tylko dla polonistów, pod red. E. Bańkowskiej i A. Mikołajczuk, Warszawa 2003.
Współczesny język polski, pod red. J. Bartmińskiego, Lublin 2001.

Wykaz literatury uzupełniającej

Bajerowa I., *Zarys historii języka polskiego 1939-2000*, Warszawa 2005.
Język a kultura, t. 11: *Język polityki a współczesna kultura polityczna*, pod. red. J. Anusiewicza i B. Sicińskiego, Wrocław 1994.
Język polski. Encyklopedia w tabelach, pod. red. W. Mizerskiego, Warszawa 2000.
 Kochan M., *Pojedynek na słowa. Techniki erystyczne w publicznych sporach*, Kraków 2005.
 Kochan M., *Slogany w reklamie i polityce*, Warszawa 2007.
 Kucała M., *Twoja mowa cię zdradza. Regionalizmy i dialektyzmy języka polskiego*, Kraków 2002.
 Kurkowska H., Skorupka S., *Stylistyka polska. Zarys*, Warszawa 2001.
 Łuczyński E., Maćkiewicz J., *Językoznawstwo ogólne. Wybrane zagadnienia*, Gdańsk 2001.
Nauka o języku dla polonistów, pod red. S. Dubisza i in., Warszawa 2002.

Podlawska D., Płóciennik I., *Leksykon nauki o języku*, Bielsko-Biała 2002.
 Polska polityka komunikacyjnojęzykowa wobec wyzwań XXI wieku, pod red. S. Gajdy,
 A. Markowskiego, J. Porayskiego-Pomsty, Warszawa 2005.
 Pszczółowski T., *Umiejętność przekonywania i dyskusji*, Gdańsk 2002.
 Żurek E., *Sztuka wystąpień czyli jak mówić, by osiągnąć cel*, Warszawa 2007.

Bilans godzinowy zgodny z CNPS (Całkowity Nakład Pracy Studenta) – studia stacjonarne

Ilość godzin w kontakcie z prowadzącymi	Wykład	
	Konwersatorium (ćwiczenia, laboratorium itd.)	30
	Pozostałe godziny kontaktu studenta z prowadzącym	
Ilość godzin pracy studenta bez kontaktu z prowadzącymi	Lektura w ramach przygotowania do zajęć	15
	Przygotowanie krótkiej pracy pisemnej lub referatu po zapoznaniu się z niezbędną literaturą przedmiotu	10
	Przygotowanie projektu lub prezentacji na podany temat (praca w grupie)	20
	Przygotowanie do egzaminu	
Ogółem bilans czasu pracy		75
Ilość punktów ECTS w zależności od przyjętego przelicznika		3

Bilans godzinowy zgodny z CNPS (Całkowity Nakład Pracy Studenta) – studia niestacjonarne

Ilość godzin w kontakcie z prowadzącymi	Wykład	
	Konwersatorium (ćwiczenia, laboratorium itd.)	15
	Pozostałe godziny kontaktu studenta z prowadzącym	
Ilość godzin pracy studenta bez kontaktu z prowadzącymi	Lektura w ramach przygotowania do zajęć	30
	Przygotowanie krótkiej pracy pisemnej lub referatu po zapoznaniu się z niezbędną literaturą przedmiotu	10
	Przygotowanie projektu lub prezentacji na podany temat (praca w grupie)	20
	Przygotowanie do egzaminu	
Ogółem bilans czasu pracy		75
Ilość punktów ECTS w zależności od przyjętego przelicznika		3